
האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

רומן החניכה העברי והאירופי: בנים אובדים ומורי דרך - 17965

תאריך עדכון אחרון 07-09-2022

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: מוסמך

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: ספרות עברית

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר ב'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): גדעון טיקוצקי

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: giddon.ticotsky@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: בתיאום מראש בלבד

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

מה בין נחמן, גיבור סיפורו של מרדכי זאב פייארברג "לאן?" (1899) לבין אז'ן רסטיניאק מ'אבא גוריו' של בלזק (1835)? או בין מיכאל מ"מחניים" של ברדיצ'בסקי (1900) לבין ז'וליאן סורל מ'האדום והשחור' לסטנדהל (1830)? לכאורה אין דבר וחצי דבר: אלה חניכי העיירות היהודיות במזרח אירופה במפנה המאות התשע-עשרה והעשרים, שפנו עורף לעולם התורני אך טרם מצאו את מקומם בעולם החילוני-המודרני, ואילו אלה בניה הנבחרים של צרפת בעידן המהפכות. במחקר הספרות העברית וההיסטוריה הציונית היו נחמן, מיכאל ואחיהם ל"תלושים", המייצגים בגופם את קו פרשת המים בין מסורת לבין מודרניות בחברה היהודית האירופית; במחקר הספרות האירופית היו אז'ן, ז'וליאן וחבריהם לגיבורי רומן החניכה, ה-Bildungsroman.

אלא שאלה גם אלה צעירים השקועים בלבטי זהותם. רובם ככולם עזבו את הבית בפריפריה ומבקשים להמציא את עצמם מחדש במטרופולין. הם אכולי נקיפות מצפון על שהותירו מאחור את משפחתם, הדואגת לפרנסתם ומקריבה עבורם קורבנות קשים מנשוא. במסעם הם נעים כל העת בין התקווה שיצליחו לשנות את גורלם במו ידיהם לבין המציאות הטופחת על פניהם ומוכיחה שלנסיבות המעמדיות, הסוציולוגיות והתרבותיות של מוצאם שמור משקל כמעט דטרמיניסטי. עבור רובם, חיי האהבה הם מבחן מרתיע, הכרוך במבחן הזהות. וכל כמה שזהו מסע אינדיבידואלי, הרי שכינון הזהות העצמית קשור בטבורו בתמורות חריפות בתרבות ובהיסטוריה – גם עבור הגיבורים העבריים וגם עבור אחיהם האירופיים.

הקורס יפגיש אפוא ביניהם, ודרכם נבקש לקרוא מחדש הן את גוף היצירה העברי והן את זה האירופי, בזיקותיהם ההדדיות. נבחן גם כיצד עומד רומן החניכה (העברי, האירופי) ביחס לסאגה המשפחתית. לפני תחילת הקורס, מחייבת ההשתתפות קריאה של רומן עברי אחד, רומן אירופי אחד וספר מחקר אחד מתוך הרשימה הבאה:

1. סטנדהל, 'האדום והשחור' (רצוי בתרגום יהושע קנז)
2. בלזק, 'אבא גוריו' (רצוי בתרגום יונת סנד)
3. תומאס מאן, 'בית בודנברוק' (רצוי בתרגום נילי מירסקי)
4. גנסין, "בטרם" ו"אצל" (זמין בפרויקט בן-יהודה)
5. ברנר, 'בחורף' (כנ"ל)
6. דן מירון, 'בודדים במועדם'
7. יצחק בקון, 'הצעיר הבודד'
8. מלכה שקד, 'חוליות ושלשלת'.

בפתיחת הקורס ייערך מבחן בקיאות קצר ביצירות הנבחרות, כדי ליצור מכנה משותף רחב לדיון בכיתה.

מטרות הקורס:

העמדת תיאור סטריאוסקופי של הפרוזה העברית והפרוזה האירופית ב"עידן ההרואי" שלהן; בחינה מחודשת של דמות הצעיר "התלוש" או המתלבט בשתי התרבויות.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

לנקוב ביצירות הבולטות ב"סיפורת התלושים" ולאפיין אותן; להציג את שיאי "רומן החניכה" האירופי; להשוות השוואות עקרוניות בין קורפוס יצירות מהספרות העברית לבין קורפוס יצירות מהספרות האירופית.

דרישות נוכחות (%) :
90

שיטת ההוראה בקורס :

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס :
תימסר במפגש הראשון.

חומר חובה לקריאה :
יימסר במפגש הראשון.

חומר לקריאה נוספת :

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :
מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 65 %
הרצאה 0 %
השתתפות 15 %
הגשת עבודה 0 %
הגשת תרגילים 20 %
הגשת דו"חות 0 %
פרויקט מחקר 0 %
בחנים 0 %
אחר 0 %

מידע נוסף / הערות :